

ПРАВОВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Сучасні тенденції правового регулювання кібербезпеки та інтелектуальної власності відображають важливі аспекти швидкозмінного цифрового середовища та зростаючих загроз для інформаційної безпеки та прав інтелектуальної власності.

Нові цифрові технології та глобальні інформаційні мережі, які здійснили справжню революцію у сфері накопичення та обміну інформацією, створили фундаментальні підходи та принципи захисту інтелектуальної власності, створені в зовсім інших технологічних та світоглядних умовах. Глобальне середовище Інтернету та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій потребують адекватного регулювання відносин із використанням інтелектуальної власності [1, 82].

Зростання кількості та складності кіберзагроз потягло за собою створення нормативної бази і стандартів щодо кібербезпеки. Для зміцнення кібербезпеки Верховною Радою України було прийнято декілька важливих законів та нормативно-правових актів. Одним із найважливіших є Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки» від 05.10.2017 року. Даний закон встановлює основні принципи та норми забезпечення кібербезпеки в Україні та визначає відповідальність за захист інформації в кіберпросторі, визначає важливі аспекти, пов'язані з кібербезпекою, такі як захист персональних даних громадян, реагування на кібератаки, регулювання діяльності в галузі кібербезпеки, тощо [2].

Наступним є Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 року, котрий був узгоджений з загальним регламентом ЄС про захист даних (GDPR). Цей закон встановлює вимоги щодо обробки особистих даних та відповідальність за їх захист [3].

Зокрема, Україна спрямовує зусилля на підвищення рівня захисту інтелектуальної власності та кібербезпеки, адаптуючи своє законодавство до міжнародних стандартів і нормативів. Оскільки, загрози кібербезпеці та порушення інтелектуальної власності часто мають міжнародний характер. Тому співробітництво між країнами в сфері кібербезпеки та інтелектуальної власності стає дедалі важливішим.

У сфері інтелектуальної власності Україна продовжує вдосконалювати своє законодавство та механізми захисту.

Зокрема, щодо відносин набуття, здійснення та захисту особистих немайнових та майнових авторських та суміжних прав, а також щодо прав особливого роду (*sui generis*), пов'язаних зі сферою авторського права або суміжних прав в Україні діє закон «Про авторське право і суміжні права».

В галузі відносин, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права інтелектуальної власності на винаходи і корисні моделі в Україні, дані відносини регулюються ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 року.

Відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням прав на торговельні марки в Україні, регулює ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 року. Згідно з цим законом правова охорона надається виключно тим знакам для товарів і послуг (торговельним маркам) які не порушують публічний порядок, моральні принципи та норми, а також зареєстровані згідно встановленого законом порядку.

Також слід зазначити інші закони, які регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності, а саме Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на промислові зразки в Україні. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин», даний Закон регулює майнові і особисті немайнові відносини, що виникають у зв'язку з набуттям, здійсненням та захистом прав інтелектуальної власності на сорти рослин.

Важливим аспектом є те, що захист прав інтелектуальної власності також здійснюється за допомогою міжнародних договорів, таких як Паризька

конвенція про охорону промислової власності та її Стокгольмський акт від 14 липня 1967 р. Ця конвенція регулює відносини, пов'язані з патентами на винаходи, корисними моделями, промисловими зразками, товарними знаками, знаками обслуговування, фірмовими найменуваннями, вказівками походження або найменування місця походження, а також припиненням недобросовісної конкуренції. При цьому регулювання таких відносин не обмежується сферою обробної промисловості, але поширюється і на видобувну промисловість і сільськогосподарське виробництво.

Наступною є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), від 15.04.1994 року. Дана угода була укладена з метою зменшення викривлень та перешкод в міжнародній торгівлі, та необхідності сприяння ефективному і належному захисту прав інтелектуальної власності, а також з метою гарантування того, що заходи та процедури, спрямовані на забезпечення права інтелектуальної власності, самі не стануть бар'єрами для законної торгівлі. ТРІПС встановлює свої власні вимоги в області охорони прав інтелектуальної власності. Однак на відміну від інших, ТРІПС об'єднує в собі всі найважливіші досягнення, втілені в текстах вказаних міжнародних договорів, та надає СОТ роль головного міжнародного органу щодо забезпечення захисту прав інтелектуальної власності [4, 156].

Отже, визначені на законодавчому рівні пріоритети та напрями забезпечення кібербезпеки України включають насамперед розвиток безпечного, стабільного й надійного кіберпростору, що має полягати зокрема у виробленні й оперативній адаптації державної політики у сфері кібербезпеки, спрямованої на розвиток кіберпростору, досягненні сумісності з відповідними стандартами ЄС та НАТО, у розвитку міжнародного співробітництва у сфері забезпечення кібербезпеки, які відповідають національним інтересам України, у поглибленні співпраці України з ЄС та НАТО задля посилення спроможностей нашої країни у сфері кібербезпеки, участі у заходах зі зміцнення довіри в кіберпросторі, які проводяться під егідою ОБСЄ тощо.

Таким чином, законодавство України визначає процедури та санкції для боротьби з порушеннями у сфері інтелектуальної власності, такі як піратство програмного забезпечення, підробка товарних знаків, незаконне використання авторських прав тощо.

Загалом, правове регулювання кібербезпеки та інтелектуальної власності в сучасних умовах вимагає постійного оновлення і адаптації до нових викликів, що виникають у кіберпросторі та сфері інтелектуальної власності. Ефективна система законодавчого регулювання сприяє збереженню безпеки та захисту прав та інтересів громадян та бізнесу загалом. Доцільно зазначити, що законодавець докладє зусиль для підвищення рівня кібербезпеки та захисту інтелектуальної власності в країні, враховуючи сучасні тенденції та вимоги глобального інформаційного середовища, адаптуючи своє законодавство до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Сучасні тенденції правового регулювання кібербезпеки та інтелектуальна власність. О. Бакалінська // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2022. – №5 – С.82-92.
URL:<http://uran.inprojournal.org/article/view/270899>
2. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України. Закон України від 05.10.2017 №2163-VIII.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення: 20.10.2023).
3. Про захист персональних даних. Закон України від 01.06.2010 №2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 20.10.2023).
4. Правова природа угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС). Чибісов, Д. М. // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Право / 2012. – Вип. 19. Т. 2. – С. 154–157. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/14415>